

Lodewijk XVIII van Frankrijk

Lodewijk XVIII

1755-1824

Lodewijk XVIII in kroningsgewaad
(1820), [Jean-Baptiste Paulin Guérin](#), [Kasteel van Versailles](#)

[Koning van Frankrijk](#)

[Co-vorst van Andorra](#)

Periode [1814-1824](#)

Voorganger [Napoleon II](#) (keizer)

maar in eigen ogen begon zijn regering in 1795 na de vermissing van [Lodewijk XVII](#)

Opvolger [Karel X](#)

Vader [Lodewijk Ferdinand van Frankrijk](#)

Moeder [Maria Josepha van Saksen](#)

LOUIS VIII in het gezelschap van zijn broer koning [Lodewijk XVI](#) (1782) en het [Paleis Mitau](#) in [Koerland](#), de residentie van Lodewijk XVIII van 1798 tot 1801 en van 1804 tot 1807

Lodewijk XVIII ([Kasteel van Versailles](#), 17 november 1755 — [Parijs](#), 16 september 1824)

was van 1814 tot zijn dood in 1824 koning van [Frankrijk](#) en [Navarra](#), met een kleine onderbreking in [1815](#), toen tijdens de [Honderd Dagen](#) keizer [Napoleon I](#) weer even aan de macht was. Hij behoorde tot het [Huis Bourbon](#) en voerde tijdens het koningschap van zijn oudere broer [Lodewijk XVI](#) de titel [graaf van Provence](#). Tijdens de [Franse Revolutie](#) vluchtte hij in 1791 naar het buitenland, waar hij zich in 1795 tot troonpretendent opwierp. Hij leefde in ballingschap tot de geallieerde overwinnaars Frankrijk in 1814 een [Restauratie](#) oplegden en hem op de troon brachten.

Situering

Hij was een jongere broer van koning [Lodewijk XVI](#) en een oom van koning [Lodewijk XVII](#). Vanaf 1791 tot 1814 leefde hij achtereenvolgens in ballingschap in [Pruisen](#), het [Verenigd Koninkrijk](#) en [Rusland](#). Koning [Lodewijk XVI](#) werd op 21 september 1792 afgezet en enkele maanden later terechtgesteld. Onder de [Eerste Franse Republiek](#) leefden de koningskinderen [Louis](#) en [Marie-Thérèse](#) in gevangenschap. Hun familie in ballingschap, aangevoerd door de graaf van Provence (toekomstige Lodewijk XVIII) en de graaf van Artois (toekomstige Karel X), verklaarde Louis tot koning Lodewijk XVII. De graaf van Provence pretendeerde het regentschap waar te nemen voor zijn neefje. Toen de jongen in 1795 in gevangenschap stierf, werd de graaf van Provence de nieuwe troonpretendent onder de naam Lodewijk XVIII.

Nadat de legers van de [coalitie](#) in 1814 Parijs op Napoleon veroverden, werd Lodewijk XVIII officieel als koning erkend. In het tijdvak dat de [Franse Restauratie](#) wordt genoemd, regeerde

Lodewijk XVIII iets minder dan een decennium. In tegenstelling tot het [ancien régime](#) ([absolutisme](#)) was de Restauratie een [constitutionele monarchie](#). Als constitutioneel monarch werd het koninklijke gezag van Lodewijk XVIII aan banden gelegd door het [Charter van 1814](#), de nieuwe Franse grondwet. Lodewijk had geen kinderen; dus na zijn dood werd de kroon overgedragen aan zijn jongere broer, [Karel](#), graaf van [Artois](#). Lodewijk XVIII was de laatste Franse monarch die in functie overleed.

Jeugd en huwelijk

Lodewijk Stanislaus Xaverius werd geboren op [17 november 1755](#) in het [Kasteel van Versailles](#) in Frankrijk, als vierde zoon van de Franse dauphin [Lodewijk Ferdinand van Frankrijk](#) en diens tweede vrouw dauphine [Maria Josepha van Saksen](#). Zijn grootouders aan vaderskant waren koning [Lodewijk XV van Frankrijk](#) en diens vrouw koningin [Maria Leszczyńska](#). Als kleinzoon van de koning kreeg hij de titel *petit-fils de France*. Zijn grootouders aan moederskant waren Frederik Augustus II, [keurvorst van Saksen](#) en [koning van Polen](#) en diens vrouw de aartshertogin [Maria Josepha van Oostenrijk](#), de dochter van [keizer Jozef I](#) van het [Heilige Roomse Rijk](#). Na zijn geboorte kreeg Lodewijk de titel *graaf van Provence*. Maar na de dood van zijn twee oudere broers, en de bestijging van zijn enig overgebleven oudere broer als Lodewijk XVI van Frankrijk in [1774](#), werd hij de waarschijnlijke troonopvolger en kreeg hij de titel [Monsieur](#), de traditionele aanspreking voor de oudste broer van de koning. Door de latere geboorte van zijn neefjes (de twee zonen van koning Lodewijk XVI) werd Lodewijk derde in lijn voor de troon.

Lodewijk-Stanislaus was een oudere broer van prins [Karel Filips](#), de graaf van Artois. Ook had hij twee jongere zusjes: Madame [Clothilde](#) ([1759-1802](#)), trad in het huwelijk met de latere koning [Karel Emanuel IV van Sardinië](#) en madame [Élisabeth](#) ([1764-1794](#)), zij werd tijdens de [Franse Revolutie](#) vermoord.

Op [14 mei 1771](#) trad Lodewijk in het huwelijk met [Maria Josephine van Savoye](#), prinses van [Sardinië](#) en van [Piëmont](#) ([1753-1810](#)), derde kind en tweede dochter van koning [Victor Amadeus III van Sardinië](#) en koningin [Maria Antonia van Bourbon](#), infante van [Spanje](#). Haar grootouders aan moederskant waren koning [Filips V van Spanje](#) en koningin [Elisabetta Farnese](#). Maria Josephine werd tweemaal zwanger maar beide zwangerschappen eindigden in miskramen, eentje in [1774](#) en één in [1781](#). Hierna bleef het koppel kinderloos. Van Maria Josephine werd gezegd dat ze lesbisch was, omdat zij een relatie zou hebben gehad met een van haar hofdames.

Revolutie en ballingschap

Toen koning Lodewijk XVI op 20 juni 1791 de heimelijke [vlucht naar de Oostenrijkse Nederlanden](#) ondernam, vertrok ook zijn broer, de graaf van Provence, in die richting langs een andere route. De koningskoets werd onderschept en teruggevoerd, maar de graaf van Provence bereikte via [Maubeuge Brussel](#). Hij leefde er enige tijd in ballingschap en verhuisde dan naar [Koblentz](#). In deze verzamelplaats van émigrés lag hij mee aan de basis van de [Verklaring van Pillnitz](#), die de oorlogspartij in Frankrijk versterkte.

Tijdens de [Eerste Coalitieoorlog](#) volgde hij met 14.000 man het Oostenrijks-Pruisische invasieleger, dat aanvankelijk successen kende maar na de [Slag bij Valmy](#) helemaal werd teruggedreven. De graaf van Provence vestigde zijn nieuwe ballingsoord in [Hamm](#) in [Westfalen](#). Na de [onthoofding](#) van Lodewijk XVI verklaarde hij zich op 28 januari 1793 tot regent van [Frankrijk](#) voor zijn minderjarige neef [Lodewijk XVII](#). Dit kind was een gevangene van de revolutionairen en zou nooit regeren.

De pretendent-regent had te kampen met eenzaamheid en geldzorgen. Waar hij kwam moest hij smeken om gastvrijheid en financiële hulp. Zelfs aan het hof van zijn schoonvader [Victor Amadeus III van Sardinië](#) in [Turijn](#) was hij niet zonder meer welkom. Hij vestigde zich in [Verona](#) in de [Republiek Venetië](#) en vernam daar dat Lodewijk XVII op 8 juni 1795 was overleden. Prompt liet hij zich op 16 juni uitroepen tot opvolger onder de naam Lodewijk XVIII. In een verklaring van 25 juni eiste hij de troon op, wees hij een terugkeer naar de [grondwet van 1791](#) af en leek hij aan te sturen op een herstel van het [ancien régime](#) veeleer dan op een constitutionele monarchie. Ook zat hij achter de [Landing in Quiberon](#), die met Britse steun een expeditieleger van émigrés naar Bretagne bracht om samen met de [Chouannerie](#) de contrarevolutionaire opstand in het westen te herlanceren. Dit werd een mislukking.

Door druk van het [Directoire](#) op de Venetianen moest Lodewijk in mei 1796 Verona verlaten, dat korte tijd later werd [ingenomen](#) door generaal [Napoleon Bonaparte](#).

Via [Riegel](#) en [Blankenburg](#) kwam hij in 1797 terecht bij tsaar [Paul I van Rusland](#), die hem het [paleis van Mitau](#) in [Koerland](#) ter beschikking stelde. Vandaar probeerde hij tevergeefs bij buitenlandse hoven belangstelling voor zijn zaak te wekken. Hij hield er een hofhouding met een honderdtal trouwe hovelingen op na.

In 1807, bij de [Vrede van Tilsit](#) tussen Napoleon en de nieuwe tsaar Alexander, werd hij gedwongen het vasteland van Europa te verlaten. Het liet hem de keuze tussen een ballingschap in Amerika of in het Verenigd Koninkrijk. Hij koos voor het laatste, hoewel zijn broer Karel, met wie hij een slechte relatie had, ook in Engeland woonde. De Britse regering had Lodewijk het liefst gehuisvest in [Schotland](#), ver van Londen, om te voorkomen dat hij politieke invloed zou uitoefenen, maar dankzij de Britse koninklijke familie kon hij in het noorden van Essex verblijven, op voorwaarde dat hij niet aan politiek deed. Zelfs werd hem verboden de titel van koning van Frankrijk te gebruiken. In Essex werd hij vergezeld door zijn vrouw Maria Josephine. Het paleis was te klein voor zijn gehele hofhouding; de bedienden moesten in de bibliotheek slapen.

Koning van Frankrijk

Met de hulp van [Charles-Maurice de Talleyrand](#) werd Lodewijk XVIII koning in [1814](#). Er lagen diverse opties op tafel onder de [Geallieerden](#) voor wie het koningschap zou kunnen invullen, zoals de Franse generaal [Jean-Baptiste Bernadotte](#), maar ook [Napoleon II](#). Talleyrand bepleitte de zaak voor Lodewijk XVIII bij tsaar [Alexander I van Rusland](#) en wist hem te overtuigen.^[1] Door zijn lange ballingschap was de graaf van Provence in Frankrijk een onbekende.

Op 1 maart 1815 landde Napoleon echter met een klein aantal soldaten te [Golfe-Juan](#) op de zuidkust van Frankrijk en rukte hij op naar Parijs. Zo begon de korte periode van de [Honderd Dagen \(1815\)](#), waarin Lodewijk weer gedwongen was te vluchten. Na het overlopen van [Michel Ney](#) ontvluchtte de koning haastig [Parijs](#), en verbleef enkele maanden in het [Hotel d'Hane-Steenhuysse](#) in de Veldstraat te [Gent](#), waar hij bezorgd de politieke en militaire gebeurtenissen afwachtte.

Lodewijk XVIII kwam pas goed in het zadel na de [Slag bij Waterloo](#). Hoewel hij zich op achttiende-eeuwse wijze presenteerde, nam hij genoegen met minder dan de absolute macht. De regering van Lodewijk XVIII liet maarschalk Ney in december 1815 fusilleren wegens hoogverraad.

De koning overleed in [1824](#) en werd opgevolgd door zijn broer [Karel X](#), daar zijn huwelijk met [Maria Josephine van Savoye](#) (1753-1810), dochter van [Victor Amadeus III van Sardinië](#), door de [impotentie](#) van de vorst, kinderloos was gebleven.

Literatuur

- Évelyne LEVER, *Louis XVIII*, Fayard, Parijs, 1988.
- Georges BORDONOVE, *Louis XVIII le Désiré*, France Loisirs, Parijs, 1991.
- Paul et Pierrette GIRAULT DE COURSAC, *Les deux frères de Louis XVI*, Éditions François-Xavier de Guibert, Parijs, 1999.
- Emmanuel DE WARESQUIEL, *Histoire de la Restauration: naissance de la France moderne*, Éditions Perrin, Parijs, 2002.
- Philip MANSEL, *Louis XVIII*, Éditions Perrin, Parijs, 2004.
- Francis DEMIER, *La France de la Restauration: l'impossible retour du passé*, Gallimard, Parijs, 2012.
- Joël DECERF, *Gand la royale ou les Cent Jours de Louis XVIII en Belgique*, in: Bulletin van de Vereniging van de adel van het koninkrijk België, januari 2015.